Vlaams Parlement

761 (2020-2021) – Nr. 3
ingediend op 1 juni 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Paul Van Miert

over het voorstel van resolutie

van Freya Perdaens, Orry Van de Wauwer, Stephanie D'Hose,
An Moerenhout en Maxim Veys

over geweld en discriminatie tegen lgbtqi+-personen

verzendcode: BIN

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:
Maaike De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;
Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;
Katrien Partyka, Brecht Warnez;
Tom Ongena, Bart Tommelein;
An Moerenhout, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

Plaatsvervangers:
Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;
Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Koen Van den Heuvel;
Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;
Meyrem Almaci, Celia Groothedde;
Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:
Lise Vandecasteele.

Documenten in het dossier:
761 (2020-2021) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2: Amendementen

INHOUD

I. Toelichtingen door de genodigden 4
1. Uiteenzetting door prof. dr. Alexis Dewaele 4
1.1. The dark number 4
1.2. Over wat? 4
1.3. Attitudes 5
1.4. Prevalentie en impact van geweld 5
1.5. De daders 5
1.6. Conclusie 5
2. Uiteenzetting door Els Keytsman 5
2.1. Evolutie dossiers seksuele geaardheid 6
2.2. Opdeling van de dossiers volgens de vorm van verboden gedrag 6
2.3. Juridische cases 6
2.4. Algemene vaststellingen 6
2.5. Enkele inspirerende praktijken 7
2.6. Het voorstel van resolutie 7
3. Uiteenzetting door Annelies D'Espallier 8
4. Uiteenzetting door Sabien Blondeel 10
4.1. Omkadering 10
4.2. Vijfhoeksoverleg 10
5. Uiteenzetting door Eva Declerck 11
II. Vragen en opmerkingen van de commissieleden 12
1. Tussenkomst van Paul Van Miert 12
2. Tussenkomst van Orry Van de Wauwer 12
3. Tussenkomst van An Moerenhout 13
4. Tussenkomst van Maxim Veys 13
5. Tussenkomst van Jos D'Haese 14
6. Tussenkomst van Piet De Bruyn 14
III. Antwoorden van de genodigden 14
1. Antwoorden van Sabien Blondeel 14
2. Antwoorden van Alexis Dewaele 15
3. Antwoorden van Els Keytsman 15
4. Antwoorden van Annelies D'Espallier 17
5. Antwoorden van Eva Declerck en Yves Aerts 17

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op dinsdag 18 mei 2021 een hoorzitting over het voorstel van resolutie over geweld en discriminatie tegen lgbtqi+-personen.

Volgende sprekers namen deel aan de hoorzitting:
- prof. dr. Alexis Dewaele, professor Psychologie, Universiteit Gent;
- Els Keytsman, directeur Unia;
- Annelies D'Espallier, ombudsvrouw Gender, Mensenrechtenkamer Vlaamse Ombudsdienst;
- Sabien Blondeel, beleidsmedewerker Gender- en lgbtqia+-beleid stad Gent (lgbtqia+: lesbian, gay, bisexual, transgender, questioning, intersex, asexual, plus);
- Eva Declerck, inhoudelijk coördinator, en Yves Aerts, algemeen coördinator Çavaria.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichtingen door de genodigden

1. Uiteenzetting door prof. dr. Alexis Dewaele

1.1. The dark number

Alexis Dewaele zegt dat seksuele minderheden in de literatuur vaak benaderd worden als een verborgen populatie wegens het gebrek aan een steekproefkader. Men kan dus geen aselecte steekproef trekken. Nochtans zijn holebi's en transgenders wel degelijk zichtbaar in de samenleving. De groep die men bereikt met het onderzoek geeft niet per se een representatief beeld van de totale populatie. Wat betreft de prevalentie van geweld zijn de vaststellingen eerder de top van de ijsberg. Slachtoffers melden niet snel, wat betekent dat de cijfers de realiteit niet weergeven.

1.2. Over wat?

Men spreekt over lgbtqi+, wat volgens de spreker een slecht acroniem is omdat het moeilijk uit te spreken is. Met dit acroniem wil men inclusief zijn, maar de vraag is of er wel echt iets gedaan wordt voor al die subpopulaties. De subgroepen precies benoemen en aangeven welke acties men zal ondernemen specifiek gericht op die groepen, is van belang.

Discriminatie valt uiteen in twee delen. Er is enerzijds discriminatie op basis van gender en geslacht. Die begint met discriminatie op basis van geslachtskenmerken die ambigu kunnen zijn. In dat geval spreekt men van intersekse. Daarnaast is er ook de genderidentiteit, namelijk hoe men zichzelf ziet. Als de genderidentiteit niet overeenstemt met de biologische geslachtskenmerken, kan dat aanleiding geven tot genderdysfore gevoelens. Verder is er de genderexpressie, dat is de gedragscomponent en gaat over welke uiting men geeft aan de genderidentiteit, of iemand zich mannelijk of vrouwelijk gedraagt. Dat wordt cultureel bepaald.

Anderzijds is er ook discriminatie op basis van seksuele oriëntatie. Die valt uiteen in drie dimensies: het gedrag, namelijk met wie men seks heeft; het verlangen, meer bepaald tot wie men zich aangetrokken voelt; en tot slot de identiteit, namelijk hoe men zichzelf benoemt.

Er is veel variabiliteit zowel binnen als tussen elke dimensie. Uit een representatieve steekproef blijkt dat 461 participanten van de 1800 bevraagden zich niet als heteroseksueel benoemden. Slechts bij 8 procent vallen de drie dimensies samen.

Dat gaat bijvoorbeeld om homomannen die zich aangetrokken voelen tot mannen en enkel seks hebben met mannen. De grootste groep betreft mensen die zich soms aangetrokken voelen tot mensen van hetzelfde geslacht, maar zich daarom niet identificeren als holebi. Er is ook een groep die seksuele contacten heeft met partners van hetzelfde geslacht en zich toch niet identificeert als holebi.

1.3. Attitudes

Hier moet een onderscheid gemaakt worden tussen de klassieke vorm van homofobie en de moderne homonegativiteit. Binnen de eerste groep vallen mensen die homoseksualiteit als een zonde en als onnatuurlijk beschouwen, en vinden dat dit bestraft moet worden. Bij moderne homonegativiteit gaat het om subtiele negatieve attitudes. Men vindt dat homoseksuelen hun leven mogen leiden, zolang men er maar niet mee in contact komt. Uit de survey Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen blijkt duidelijk een positieve evolutie wat betreft attitudes. Vrouwen zijn minder homonegatief terwijl oudere mensen negatiever staan ten opzichte van holebi's. Wat nog opvalt is dat kinderen tussen 12 en 16 jaar negatiever staan ten opzichte van holebi's dan jongeren tussen 16 en 18 jaar.

1.4. Prevalentie en impact van geweld

In het aangehaalde onderzoek wordt een brede definitie gehanteerd, namelijk of men ooit geweld meemaakte wegens de seksuele oriëntatie. Uit de bevraging blijkt dat verbaal geweld heel vaak voorkomt. Fysiek geweld komt voor bij een op de drie. Daarna komt materieel geweld, namelijk diefstal. Het cijfer voor seksueel geweld ligt ook hoog, namelijk op 41 procent. Dit alles heeft een negatieve impact op het mentale welbevinden.

Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag tegen holebi's maakt men een onderscheid tussen de ervaring voor en na de leeftijd van 18 jaar. Wat betreft de meest ernstige vormen, poging tot verkrachting en verkrachting voor de leeftijd van 18 jaar, wordt 10 procent van de homo- en biseksuele mannen en 24 procent van de vrouwen daarmee geconfronteerd.

1.5. De daders

In ongeveer de helft van de gevallen gaat het om één dader. Maar het gebeurt vaak dat meerdere daders betrokken zijn, zeker wanneer het zich binnen de publieke ruimte afspeelt. Vaak is het een bekende en meestal gaat het om jonge mannen. De meerderheid van de daders zijn Belgen, maar etnische minderheden zijn oververtegenwoordigd in de cijfers. Dat sluit aan bij de attitudemetingen uitgevoerd bij die specifieke groepen.

1.6. Conclusie

Doorheen de tijd tekent zich een duidelijk positieve trend af op het vlak van attitudes en wetgeving. Wereldwijd behoort België bij de koplopers wat betreft wetgeving. Ook Vlaanderen leverde al heel wat inspanningen en dat loont.

Homohaat bestaat zeker nog en hangt nauw samen met het milieu waarin iemand zich bevindt. Zo zal er in een bso-school meer homonegativiteit zijn. Tot slot zijn registratie en monitoring van groot belang om de evolutie in kaart te brengen, en te werken aan slachtofferbejegening om zo het geweld de kop in te drukken.

2. Uiteenzetting door Els Keytsman

Els Keytsman geeft aan dat Unia als onafhankelijk gelijkheidsorgaan bevoegd is om mensen bij te staan wanneer zij slachtoffer zijn van homohaat of geweld

wegens hun seksuele geaardheid. Unia is bevoegd voor de letters 'lgb' van het acroniem.

2.1. Evolutie dossiers seksuele geaardheid

In 2020 opende Unia 109 dossiers. Dit gebeurt als de melder van Unia een actie verwacht en als Unia bevoegd is. In vergelijking met 2019 is een daling merkbaar, al mag dat geen aanleiding geven tot een verkeerde interpretatie. Het gaat hier om de meldingen die Unia ontvangt. Heel wat zaken worden niet gemeld. De totaalcijfers blijven over de jaren heen veeleer stabiel.

Opvallend is dat de melders vaak mannen zijn. In 2020 gaat dat zelfs over twee derde van de geopende dossiers, al is er de laatste drie jaar een daling ingezet. Er is dus geen genderevenwicht in de meldingen en men weet niet waaraan dat ligt.

Het domein 'samenleving' omvat de meeste geopende dossiers. Daaronder valt alles wat binnen de publieke ruimte gebeurt. Seksuele geaardheid speelt hier een veel belangrijkere rol wat discriminatiegrond betreft dan andere discriminatiegronden, zoals bijvoorbeeld handicap. Ook 'werk' is een domein waarin veel dossiers geopend worden en daar merkt men een stijging. Het gaat vaak om pesterijen op de werkvloer. Een derde belangrijk domein is 'media'.

2.2. Opdeling van de dossiers volgens de vorm van verboden gedrag

Onder verboden gedrag vallen discriminatie, haatboodschappen en haatmisdrijven. Van alle in 2020 geopende dossiers is 65 procent gelinkt aan discriminatoir gedrag, 24 procent slaat op haatboodschappen en 11 procent gaat over haatmisdrijven zoals slagen en verwondingen.

Wanneer men dit toespitst op seksuele geaardheid als criterium, springt de oververtegenwoordiging van de haatboodschappen en haatmisdrijven in het oog. Bij haatboodschappen vallen de hoge cijfers voor mondelinge en niet-mondelinge beledigingen op en bij haatmisdrijven liggen de cijfers voor slagen en verwondingen zeer hoog.

2.3. Juridische cases

Unia staat de slachtoffers bij met advies en stelt zich soms burgerlijke partij naast het slachtoffer. Dat kan leiden tot een veroordeling, zoals in de zaak over homofobe agressie in Zele. De rechtbank tilde zwaar aan de vijandigheid en het misprijzen van de dader ten aanzien van het slachtoffer. De rechter erkende het homofobe haatmotief en veroordeelde het geweld. In de dagvaarding werd niets vermeld over een eventueel haatmotief. Daarom stelde Unia zich burgerlijke partij en vroeg om de feiten te herkwalificeren.

Een andere case van homofobe agressie vond plaats in Leuven. Een homokoppel werd er uitgescholden en vervolgens zwaar geslagen door medewerkers van een kebabzaak. Ook die zaak mondde uit in een veroordeling.

Tot slot was er een geval van lesbofobe agressie aan het Zuidstation in Brussel. Dat was de eerste keer dat er een juridische uitspraak kwam over een geval van lesbofobe agressie. Unia krijgt minder meldingen van lesbofoob geweld.

2.4. Algemene vaststellingen

Het wettelijke kader bevat hiaten. Momenteel loopt er op federaal niveau een discussie over de aanpassing van artikel 150 van de Grondwet. Raciale drukpersmisdrijven komen niet meer voor het hof van assisen, dat is ondertussen gecorrec-

tionaliseerd. Maar dat gebeurde nog niet voor andere beschermde persoonskenmerken. Zo moeten holebifobe drukpersmisdrijven nog steeds voor het hof van assisen verschijnen en dat leidt tot feitelijke straffeloosheid. Drukpersmisdrijven slaan volgens rechtspraak op schriftelijke uitspraken die werden gedaan op sociale media en op blogs. Het is volgens de spreker van belang om de discussie over de aanpassing van artikel 150 van de Grondwet te voeren.

Wat betreft de registratie en de monitoring is er een onderrapportering, een gebrek aan volledige cijfers en aan informatie voor de slachtoffers. Er wordt heel vaak geseponeerd. Daarom is het goed dat deze zaken opgenomen zijn in dit voorstel van resolutie.

2.5. Enkele inspirerende praktijken

Unia werkt samen met heel wat organisaties en is actief in verschillende netwerken. Zo sloot men protocollen af met Çavaria, Arc-en-ciel Wallonie en het Rainbowhouse in Brussel. Lokaal werkt men samen met enkele centrumsteden, zoals in Gent binnen het vijfhoeksoverleg.

De omzendbrief COL13/2013 is een heel belangrijk instrument voor Unia. Die beschrijft de wetgeving, spreekt de verwachting uit ten aanzien van magistraten en beschrijft hoe politiediensten kunnen bijdragen tot een betere opsporing en vervolging van discriminatie en haatmisdrijven. De omzendbrief gaat over discriminatie op alle beschermende criteria, dus ook over het criterium seksuele geaardheid. De omzendbrief bevat uniforme richtlijnen en noopt tot het vormen van netwerken en samenwerking. Dit biedt Unia de kans om met de politiediensten en de referentiemagistraten samen te werken. De politie weet op die manier op welk moment men het best slachtoffers doorverwijst.

Unia geeft ook heel wat vormingen en ontwikkelde een nieuwsbrief gericht aan de referentieambtenaren en magistraten. Daarin wordt de recente rechtspraak opgenomen en geeft men informatie over inspirerende praktijken.

De vorming van politieambtenaren is cruciaal in de aanpak van homohaat. Deze kunnen gaan over hatecrime, het wettelijke kader of diversiteit in de brede zin. Er heerst nog vaak een cultuur van heteronormativiteit in politiemiddens. In uitzonderlijke gevallen is de politiecultuur zelf de oorzaak van een bepaald onveiligheidsgevoel.

Bij heel wat politiediensten zijn ook goede praktijken vast te stellen, bijvoorbeeld de meldpunten inzake hatespeech en hatecrime zoals de lgbt+-meldpunten in de politiezone Brussel Hoofdstad Elsene, in Antwerpen en in Gent. Daarnaast zijn er ook de campagne Proud to be your friend van de politiezone Antwerpen en de Rainbow Cops Belgium, initiatieven van de politieambtenaren zelf. Daar zet men in op sensibilisering, informeren en het oriënteren van slachtoffers.

2.6. Het voorstel van resolutie

Unia steunt de principes in de tekst en pleit voor meer en beter onderzoek, zeker wat betreft daderprofielen. Sensibiliseringscampagnes zijn belangrijk om de meldpunten onder de aandacht te brengen en slachtoffers aan te moedigen om meldingen te doen.

Op het vlak van preventie wordt er nog te vaak geredeneerd vanuit een ideaal gezin en een bepaalde normativiteit. Dit kwam duidelijk naar voren bij het bedenken van maatregelen in de aanpak van de coronacrisis. Er kan nog meer ingezet worden op sensibilisering. De spreker verwijst daarvoor naar het decreet van 8 maart 2018 betreffende de bevordering van burgerzin en interculturaliteit van de

Franse Gemeenschap. Artikel 8 verplicht de regering om minstens tweejaarlijks een sensibiliseringscampagne op te zetten.

Unia vraag ook extra aandacht voor het bredere kader en om discriminatie extra te benadrukken binnen onderwijs, werk en welzijn. Heel wat scholen zijn al gesensibiliseerd. Uit de Diversiteitsbarometer Onderwijs blijkt dat leerkrachten en directies openstaan voor diversiteit, maar zich wat betreft seksuele geaardheid te weinig ondersteund voelen om met dat thema aan de slag te gaan. Unia zal dan ook in het kader van haar meerjarencampagne voor jongeren op vraag van het onderwijs focussen op het thema seksuele geaardheid.

Op het vlak van werk pleit men voor het opnemen van acties tegen discriminatie op de werkvloer in het voorstel van resolutie.

Wat betreft welzijn ijvert de spreker voor specifieke aandacht voor oudere lgbtqi+-personen. Er is een problematiek van suïcide maar de rusthuizen en woonzorgcentra zijn niet klaar voor de superdiversiteit.

Er moet ook verwezen worden naar de problematiek van adoptie. De Vlaamse ombudsman gaf aan dat het om redenen van privacy moeilijk is om toegang te krijgen tot dossiers om zo discriminatie te kunnen aantonen.

Unia merkt verder een gebrek aan aangepaste trajecten voor alternatieve maatregelen en straffen. De justitieassistenten hebben nood aan extra middelen om effectief aan de slag te gaan met daders van haatmisdrijven.

De verwijzing in het voorstel van resolutie naar het federale niveau is terecht. Een interfederale aanpak, zoals het actieplan tegen homohaat, is broodnodig. Dat plan moet coherent zijn, gebaseerd op feiten, voorzien van de nodige budgetten en moet regelmatig geëvalueerd worden.

In de toelichting wordt verwezen naar het toekomstige Vlaamse Gelijkekansencentrum. Heel wat bevoegdheden lopen door elkaar of parallel met die van Unia, waardoor het van belang is dat ook Unia haar bijdrage kan blijven leveren, ook na de oprichting van een Vlaams centrum. Het is ook belangrijk om de opgebouwde expertise op een vlotte manier te kunnen overdragen.

3. Uiteenzetting door Annelies D'Espallier

Volgens *Annelies D'Espallier* benadrukt het voorstel van resolutie dat de strijd tegen discriminatie en geweld tegenover mensen met een lgbtqi+-achtergrond niet iets is van één dag (17 mei), maar van elke dag en voor iedereen.

De Genderkamer combineert het oppikken van signalen en verhalen van mensen met een brede blik op al wat daarachter schuilt. Geweld kent veel verschillende vormen, zowel mentaal als fysiek. Er zit variatie in de gradatie. Soms is geweld groot en intrinsiek zeer bedreigend, zoals slagen en verwondingen. Dan komt men terecht bij het federale strafrecht. Geweld kan ook in iets heel kleins schuilen, in een woord of een gebaar.

Het instrumentarium voor allerlei verschillende vormen en gradaties van geweld en voor discriminatie is een amalgaam van rechtsregels en andere normen of systemen. Sommige instrumenten zijn breed in hun bereik, over alle domeinen heen. Andere zijn heel smal en situeren zich in een van de domeinen. Het is een kwestie van alle instrumenten te zien en ze nauw op elkaar te laten aansluiten. Daarnaast is het van belang om te leren wat goed werkt, om dat uit te dragen.

Enkele brede instrumenten vallen onder het strafrecht. Strafrecht is breed in bereik want kan in elk deel van het leven van belang zijn, maar tegelijk ook smal. Het raakt maar aan één beperkte en nauw omlijnde groep van feiten en gedragingen. Er is een hele groep van feiten waar het strafrecht niet aan komt omdat het niet binnen dat domein valt. Dat zadelt de slachtoffers met veel vragen op over de ernst van wat men meemaakte.

Een tweede instrument is het discriminatierecht, opnieuw breed in de domeinen waarin het instrument ingezet kan worden, maar smal in de werking. Het gaat namelijk om een ongunstige of nadelige behandeling, of over intimidatie. Het laatste leunt dicht aan bij verschillende vormen van geweld. Klachten of meldingen hierover in dossiers waarin transpersonen betrokken zijn, situeren zich bijvoorbeeld in onderwijs en sport, zoals een nadelige behandeling vanwege de genderachtergrond ondervinden, niet mogen deelnemen of intimidatie ondergaan.

Ook de Vlaamse overheid heeft het soms moeilijk met personen met een transachtergrond, met name omdat bij geslachtswijziging het rijksregisternummer verandert. Dan denken overheden (en overigens ook private databanken) vaak dat het over een nieuwe persoon gaat, waardoor soms verworven (sociale) voordelen of bestaande documenten samen met de oude identiteitsgegevens verdwijnen.

Maar niet alles valt onder de definitie van discriminatie en ondanks het bewijssysteem is discriminatie soms moeilijk aan te tonen, denk maar aan discriminatie op de huurwoningenmarkt.

Er is ook het zachte, brede instrument van sensibilisering. Dit kan een impact hebben op degene die onwetend is en onwetendheid kan een brandversneller zijn voor geweld of discriminatie. De spreker geeft het voorbeeld van een sportclub. De club kreeg te maken met een kind met gendervariatie en dat kind ging van de jongenswerking naar de meisjes. De club had totaal geen idee hoe ze daarmee moest omgaan, of ze iets moest zeggen over dat kind en haar achtergrond. In die omstandigheden namen pesterijen toe en in plaats van adequaat op te treden liet de club gedijen. Het kind vertrok uiteindelijk met kwetsuren. Sensibiliseren kan hier helpen.

Sensibiliseren in en via onderwijs, welzijn en sport is van groot belang en dringt het best door tot in de familiale en sociale context. Wanneer mensen in hun eigen familiale en sociale context erbij kunnen horen, gaat het welbevinden erop vooruit en verminderen suïcidegedachten.

Sensibiliseren, kennis aanbieden en verspreiden kan tot slot van groot belang zijn voor personen met een intersekse conditie of variatie in geslachtskenmerken. Hierover blijft het voorstel van resolutie toch wat stil. Onderzoek (Rutgers en Universiteit Gent) toont aan dat er zeer weinig kennis bestaat over dit thema en dat het vergroten van die kennis, bijvoorbeeld via Kind en Gezin, ook resultaten oplevert voor de grondhouding van mensen ten aanzien van intersekse condities.

Er zijn ook smallere instrumenten die eigen zijn aan een specifieke context en die aanvullend werken op die bredere instrumenten. Deze instrumenten kunnen fijner afgesteld staan dan het strafrecht of het discriminatierecht. De spreker geeft het voorbeeld van de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame die nauwer toekijkt in vergelijking met het discriminatierecht. Omdat deze instrumenten niet meteen leiden naar politie, parket en een strafrechter, bevordert dat de meldingsbereidheid. Die smalle instrumenten bestaan gewoonlijk uit een proactief en een reactief luik, soms met een blik vooruit en gericht op herstel waar dat kan. De aanpak in één domein kan inspiratie bieden voor de aanpak in een ander domein.

Het voorstel van resolutie verruimt de blik naar alle verschillende systemen die soms een parallelle problematiek aanpakken. In sport is er bijvoorbeeld een heel nieuwe lijn uitgestippeld met voor de gesubsidieerde sportfederaties de verplichting om een integriteitsbeleid te voeren en om aanspreekpunten integriteit (API's) aan te duiden voor meldingen. Ze zijn een goed voorbeeld van het openen van een toegankelijk en nabij meldkanaal op federatieniveau. De aanpak met API's zit nu ook in het jeugdwerk, en dat is goed.

Ook het antipestbeleid op scholen bevat een proactief en een reactief luik en is fijner afgesteld dan het strafrecht. In het proactieve luik gaat het over informeren en sensibiliseren. In het reactieve luik doet het antipestbeleid aan herstelrecht om jongeren uit zichzelf te doen inzien dat er grenzen overschreden werden en om hen zelf mee te laten bouwen aan herstel waar dat kan. Die aanpak vertrekt niet vanuit het juridische gelijk, maar vanuit een botsing van mensen, standpunten en gevoelens om er samen beter uit te komen.

Een instrumentarium kan maar ingezet worden wanneer signalen opgepikt worden. Daarom moeten de drempels voor meldingen naar omlaag en moeten de klachten liefst eenmalig en onbevooroordeeld ontvangen worden. Een gemaakte registratie laat meer onderzoek toe, al kunnen daar nog veel partners bij betrokken worden. Vlaamse overheidsdiensten rapporteren nu ook al enige tijd jaarlijks over discriminatie. Zo pikt men rechtstreeks signalen op uit onderwijs, uit ziekenhuizen en van bij De Lijn.

De spreker besluit dat dit voorstel van resolutie een volgende belangrijke stap in de agendasetting is. Het is goed dat er gevraagd wordt om over de muurtjes van de beleidsdomeinen te kijken.

4. Uiteenzetting door Sabien Blondeel

4.1. Omkadering

De stad Gent heeft een sterke traditie op het vlak van het voeren van een gelijkekansenbeleid en investeert al jaren in een antidiscriminatiebeleid, vertelt *Sabien Blondeel*. Men heeft ook een regenboognetwerk in Gent waarin stadsdiensten en middenveldorganisaties zetelen die samen het Gentse lgbtqia+-beleid vormgeven. Er wordt ingezet op verschillende thema's, gaande van geestelijke gezondheidszorg tot genderinclusieve communicatie. Al deze prioriteiten liggen vast in een beleidsnota Gelijke kansen en welzijn.

Sabien Blondeel focust op een van de lokale praktijken met betrekking tot de opvolging van discriminatie en haatmisdrijven, namelijk het vijfhoeksoverleg. De strijd tegen discriminatie voert men op verschillende fronten. Zo is er een actieplan antidiscriminatie en antiracisme waarin haatmisdrijven en conflicthantering een van de acht pijlers vormt. Ook lgbtqia+-doelstellingen zijn erin opgenomen. Dit plan omhelst zowel preventie en sensibilisering, curatie en zorg voor slachtoffers als handhaving.

Er worden weerbaarheidstrainingen gegeven op vraag van de Gentse lgbtqia+-gemeenschap en omstaandertrainingen zowel voor stadspersoneel, horecapersoneel en ruimer de Gentenaars. De kracht van omstaanders in het keren van geweld valt niet te onderschatten. Tot slot investeert men in een inclusief uitgaansklimaat.

4.2. Vijfhoeksoverleg

Dit is een lokaal netwerk van relevante partners ter preventie en opvolging van holebifobe, transfobe en intersekse haat. Dit werd opgericht in navolging van de omzendbrief COL13/2013 omdat men in Gent met enkele knelpunten kampte in de

afhandeling van juridische dossiers over holebifobie en transfobie. Zo lag de meldingsbereidheid bijvoorbeeld laag. Er was tevens nood aan een naadloze opvolging van bij de aangifte tot de volledige afhandeling van een dossier. Tot slot wilde men werken aan preventie om zo misdrijven te voorkomen.

Binnen het vijfhoeksoverleg zetelen de stad Gent, de referentieambtenaar Haatmisdrijven van de politie Gent, de referentiemagistraat Haatmisdrijven van het parket Gent, Unia en Casa Rosa. Er werd bewust gekozen voor een vijfhoeksoverleg, inclusief parket, in de plaats van een vierhoeksoverleg om te komen tot een ketenaanpak om de juridische opvolging van het begin tot het einde te garanderen.

Via campagnes wordt gewerkt aan sensibilisering en preventie van haatmisdrijven. Zo was er een campagne met verborgen camera's om omstaanders te leren omgaan met ongepaste situaties. Tegelijk werkt men aan het verhogen van de meldingsbereidheid door te duiden wat haatmisdrijven zijn, wat de rechten van slachtoffers zijn en door het geven van vertrouwen aan slachtoffers om zaken te melden. Om dat laatste te bereiken wordt ingezet op goede contacten tussen de bestaande meldpunten en het lgbtqia+-middenveld.

Verder doet men ook aan individuele dossierbespreking. Dat biedt kwalitatieve opvolging van de lopende dossiers en levert informatie op voor de aanpak van toekomstige dossiers. Tot slot is er ook sprake van ad-hocsamenwerking tussen de partners. Zo werkte men samen met Unia een alternatieve strafmaatregel uit.

Het Meldpunt Homo- en Transfobie werd opgericht met als bedoeling drempelverlagend en informerend te werken. Vaak komen vragen over een eventuele aangifte na een incident via dit kanaal binnen. Het is zinvol want iedereen kan er met vragen terecht. Er worden regelmatig campagnes opgezet door de politie. Zo organiseerde de politie Gent de campagne Proud to be your friend waarbij het meldpunt in beeld werd gebracht op publieksmomenten.

5. Uiteenzetting door Eva Declerck

Eva Declerck stelt dat de aanpak op de werkvloer ontbreekt in het voorstel van resolutie. Uit de lgbti-survey van het Fundamental Right Agency van de Europese Unie blijkt dat in 2020 34 procent van de Belgische lgbti-werknemers op de werkvloer niet open durft te zijn uit vrees voor geweld. 21 procent geeft aan zich gediscrimineerd te voelen. Dit zijn nationale cijfers, helaas zijn de cijfers voor Vlaanderen gedateerd. Er is met andere woorden nood aan onderzoek en concrete actie want de zelfregulerende aanpak van vandaag is te vrijblijvend.

Daarnaast ontbreekt de ervaring van intersekse personen in het voorstel van resolutie. Ook bij deze groep is er een gebrek aan onderzoek en nood aan sensibiliseringscampagnes over de uitdagingen waarmee zij in alle levensdomeinen geconfronteerd worden.

Het bestaan van verschillende soorten meldpunten maakt het voor slachtoffers niet gemakkelijk. Er moet werk gemaakt worden van een eenloketfunctie waarbij het slachtoffer slechts één keer de pijnlijke ervaring moet melden, zodat de achterliggende instanties daarmee aan de slag kunnen.

De daders van de moord op een homoseksuele persoon in Beveren lokten het slachtoffer via de datingapp Grindr. De daad vertoont vele gelijkenissen met andere gevallen, zowel in Vlaanderen als in het buitenland, waarbij de holebigemeenschap geviseerd wordt. Het voorval zorgde voor een golf aan reacties. Dagelijks komen er getuigenissen van personen die geconfronteerd worden met geweld. Het doet er niet toe of het slachtoffer zich identificeert als lgbti-persoon, de perceptie vanuit de dader is helaas voldoende om over te gaan tot geweld.

Op het vlak van wetgeving zijn er in België en Vlaanderen enorme stappen vooruit gezet, maar dit wordt niet weerspiegeld in het welzijn van de gemeenschap. Dat ligt aan de ervaringen met en de impact van geweld. Uit cijfers blijkt dat 41 procent van de lgbti-jongeren zich onveilig voelt op school wegens hun seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Tegelijk ligt het percentage van personen dat kampt met zelfmoordgedachten bij holebipersonen vele malen hoger. Ongeveer een op de vijf onderneemt een zelfdodingspoging.

Geweld moet voorkomen worden en er moet op een positieve manier gebouwd worden aan het welzijn van de gemeenschap om te komen tot een inclusieve samenleving waarin lgbti+-personen zich goed voelen. De sleutel tot de oplossing ligt in socialisering. Heteroseksualiteit en cisgender zijn nog steeds de norm. Dit wordt doorgegeven in onderwijs, thuis, maar ook in jeugdbewegingen en sportclubs. Daardoor vallen mensen uit de boot en kan dit aanleiding geven tot verbaal en fysiek geweld. Men moet via allerlei kanalen de boodschap geven dat er niet één norm is waaraan iedereen moet voldoen, dat diversiteit positief is. Dat moet actief worden mogelijk gemaakt. Veel mensen en instanties zijn bereid om die boodschap te brengen maar men is zoekende hoe.

Afrondend suggereert de spreker drie aanvullingen op het voorstel van resolutie:
- het toevoegen van de werkvloer als domein;
- het inclusiever maken voor intersekse personen;
- het voorzien van een gecoördineerde aanpak gebaseerd op herhaaldelijk onderzoek.

Tot slot roept de spreker op tot het organiseren van een opvolgcommissie volgend jaar.

II. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

1. Tussenkomst van Paul Van Miert

Paul Van Miert zegt dat er dagelijks gewerkt moet worden aan deze problematiek. Als volksvertegenwoordiger neemt hij met dit voorstel van resolutie zijn verantwoordelijkheid en hij is blij dat de vertegenwoordigers van de levensbeschouwingen zich er tevens achter scharen.

Waar schiet dit voorstel van resolutie tekort wat betreft de intersekse problematiek? Hoe kunnen ervaringen over de beleidsdomeinen heen gedeeld worden? Blijkt uit onderzoek dat seksueel grensoverschrijdend gedrag zich vaker voordoet bij mensen uit de regenbooggemeenschap?

De uitbreiding van een vierhoeksoverleg met het parket wordt meegenomen naar de bespreking van het voorstel van resolutie.

2. Tussenkomst van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer wijst erop dat de bespreking en de stemming van het voorstel van resolutie volgende week zullen plaatsvinden, zodat de opmerkingen en suggesties kunnen worden meegenomen.

Recent was er de actie van de leiders van de verschillende levensbeschouwingen en vandaag bespreekt de commissie samen met het regenboogmiddenveld een voorstel van resolutie ingediend door vijf fracties over de grenzen van meerderheid en oppositie heen. Dit toont het brede draagvlak, iets dat redelijk uniek is in de wereld. Er ligt nog wel werk op de plank, dat bewijst het recente voorval in Oudenaarde.

De meldingsbereidheid moet opgekrikt worden zodat elk slachtoffer de nodige hulp en ondersteuning kan krijgen. Hebben de sprekers hieromtrent concrete aanbevelingen voor meer samenwerking tussen de meldpunten?

De aanpak van lgbtqi+-fobie en -geweld moet in alle domeinen worden aangepakt. In onderwijs ervaart men openheid maar leerkrachten geven aan nood te hebben aan extra ondersteuning. Ervaart men verschillen in openheid tussen de verschillende onderwijsnetten? Zijn er andere noden binnen het beroepsonderwijs? Of leeft daar eerder een schroom om dit bespreekbaar te maken?

Heeft men weet van lokale besturen die de stap willen zetten naar een vijfhoeksoverleg? Merkt men verschillen tussen de grootsteden en kleine gemeenten? Hoe zouden kleine gemeenten hiermee aan de slag kunnen?

Hoe kan men de gebruikers van de datingapp Grindr beschermen? Kent men daaromtrent goede praktijken?

Orry Van de Wauwer zegt dat intersekse personen bewust niet expliciet werden opgenomen in dit voorstel van resolutie omdat niet alle intersekse personen zich identificeren met die gemeenschap.

3. Tussenkomst van An Moerenhout

An Moerenhout vraagt wat er nog kan gedaan worden voor mensen tussen de 14 en 30 jaar? Zijn er voorbeelden van positieve acties die over heel Vlaanderen kunnen worden uitgerold?

Wat kan extra gedaan worden om leerkrachten te ondersteunen? Is er nood aan extra vormingen of extra budget?

De spreker van Unia verwees naar artikel 150 van de Grondwet en de nood om dat artikel aan te passen om feitelijke straffeloosheid te vermijden. Is er al feedback over de dossiers die naar de correctionele rechtbank gingen? En is er dan minder sprake van straffeloosheid?

Welke initiatieven op het vlak van werk zouden kunnen helpen in de strijd tegen homohaat en homofobie?

An Moerenhout onderschrijft de oproep van Eva Declerck wat betreft de nood aan opvolging en pleit voor een jaarlijkse opvolgsessie.

4. Tussenkomst van Maxim Veys

Maxim Veys vindt dat het vijfhoeksoverleg in Gent een voorbeeld kan zijn voor andere steden en gemeenten, mede omdat het horizontaal georganiseerd is. Hoe zorgt men ervoor dat dit in alle domeinen doorgetrokken wordt?

Niemand wordt als homohater geboren en de sleutel ligt in de socialisatie. Juridisch loopt Vlaanderen voorop maar qua mentaliteit valt er nog veel werk te doen en dat is niet gemakkelijk te vatten in een voorstel van resolutie. De normativiteit van het heterogezin is iets dat in veel domeinen terugkeert. Kan een tijdgeest gemeten worden om te zien of er een evolutie is doorheen de tijd? Zijn er cijfers van recidive bij daders van homohaat?

Tot slot sluit Maxim Veys zich aan bij de oproep om dit jaarlijks op te volgen.

5. Tussenkomst van Jos D'Haese

Jos D'Haese stoort zich aan de berichtgeving dat homofobie enkel een probleem zou zijn in bepaalde landen of gemeenschappen en benadrukt het belang om dat open te trekken. Daarnaast betreurt hij het dat de PVDA niet betrokken was bij het opstellen en het ondertekenen van het voorstel van resolutie.

Waarom staan jongeren tussen de 12 en 16 jaar negatiever ten aanzien van holebipersonen? Ligt dat aan de invloed van bepaalde media of aan dynamieken op school? Hoe wordt dat het best aangepakt en hoe kan daar samen met leerlingen aan gewerkt worden?

Wat is er precies nodig voor een aanpak op de werkvloer? Is er nood aan een meldpunt, vorming voor werkgevers of nog andere zaken? Zijn er al goede voorbeelden?

6. Tussenkomst van Piet De Bruyn

Piet De Bruyn erkent dat er op 17 mei vaak symbolisch veel gedaan wordt, maar vindt het tegelijk positief dat alle Vlaamse gemeenten mee dat signaal geven en leest het als een bereidheid van de lokale overheden om daar effectief mee aan de slag te gaan. De vraag is waar al die gemeenten goede praktijkvoorbeelden kunnen vinden.

Het laten samenwerken van die diensten die gesteld zijn op hun privacy binnen het vijfhoeksoverleg is niet eenvoudig. Wat waren daar de grootste hindernissen?

Wat zijn de grootste uitdagingen op het vlak van welzijn?

Er moet werk gemaakt worden van het inclusieve karakter van dit voorstel van resolutie, rekening houdend met het feit dat niet elke intersekse persoon zich hierin zal herkennen.

Piet De Bruyn steunt het idee van een opvolgcommissie, maar pleit ervoor om die niet op 17 mei te organiseren.

Hoe vermijdt men dat een slachtoffer meerdere keren het verhaal moet brengen?

III. Antwoorden van de genodigden

1. Antwoorden van Sabien Blondeel

Sabien Blondeel zegt dat geïntegreerd werken cruciaal is. Zowel Unia, Casa Rosa als politie Gent zijn lid van het regenboognetwerk en geven zo ook op andere manieren vorm aan het lgbtqia+-beleid. Men verbreedt het eigen netwerk en bouwt een vertrouwensband op. De partners zijn ook nauw betrokken bij het antidiscriminatieplan. Zo probeert men partners en werkingen aan elkaar te koppelen en horizontaal in te bedden.

Er waren enkele knelpunten in de samenwerking tussen diensten, maar men voelde vooral de nood aan verenigde krachten en het belang van onderling vertrouwen. Bij de lancering van het idee van zo'n overleg waren er geen hindernissen. Het gaat om slechts om twee bijeenkomsten per jaar, niet echt een extra zware belasting. Het zorgt daarentegen voor efficiënt werken omdat er op die manier veel nauwere contacten zijn.

2. Antwoorden van Alexis Dewaele

Het denken in klassieke man-vrouwrolpatronen is een factor die zorgt voor homonegativiteit, stelt *Alexis Dewaele*. Onder mannen wordt dat gecultiveerd waardoor mannen ook altijd hoger scoren dan vrouwen op het vlak van homonegativiteit. Dit gaat ook samen met religieuze achtergronden, zeker als deze sterk worden beleefd. En dat linkt dan op zijn beurt soms met etnische achtergrond. In onderwijs zien we meer homonegativiteit in het beroepssecundair en het technisch secundair onderwijs.

Kortom, de context waarin homonegativiteit zich manifesteert, is gekend. Çavaria is al decennia bezig met de concrete aanpak daarvan. Zo zijn er heel wat lespakketten voorhanden. Een ander voorbeeld is de Gay-Straight Alliances, een Amerikaans initiatief dat in sommige scholen wordt opgepikt. Dit soort initiatieven toont dat het niet enkel draait om holebi's maar dat ook hetero's moeten worden betrokken. Hierop aansluitend is de rol van omstaanders heel belangrijk. Men moet ervoor zorgen dat de getuigen ook tussenbeide durven komen.

Waarom jongeren tussen 12 en 16 jaar homonegatiever zijn, ligt waarschijnlijk aan identiteitsconstructie bij adolescenten, waarbij men zich afzet tegenover anderen om de eigen identiteit vorm te geven. Verder kan dat ook liggen aan de rigiditeit in het denken en de cognitieve ontwikkeling. Daarom moet men in het onderwijs vroeg genoeg beginnen met dit aan te pakken. Dat kan zelfs al vanaf het kleuteronderwijs door aan de slag te gaan met de genderrolpatronen. In Zweden zijn daar enkele mooie voorbeelden van terug te vinden. Niet alles moet genderneutraal worden, maar er moet voldoende ruimte zijn voor de eigen keuze en die mag daarin geen beperking inhouden ten aanzien van de ander.

De evolutie in attitudes kan op basis van de Vlaamse statistieken in kaart worden gebracht. Alleen ontbreken de gegevens wat betreft intersekse en transgenders om die evolutie te schetsen. Als men beter wil monitoren moeten daar enkele items aan toegevoegd worden.

Holebipersonen worden inderdaad vaker geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daar is een zekere kwetsbaarheid die men moeilijk kan verklaren. Holebipersonen worden vaker geconfronteerd met geweld door hun gendernon-conformiteit. De daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag blijken bij holebi's vaak collega's, studenten of vrienden te zijn. Dat zegt iets over de context waarin dit zich afspeelt. Maar er ontbreekt nog heel wat info wat betreft seksueel geweld.

3. Antwoorden van Els Keytsman

Els Keytsman zegt dat Unia heel wat inspanningen onderneemt om het melden zo laagdrempelig mogelijk te maken. Daarom heeft men de waardevolle samenwerking met Çavaria geformaliseerd in een protocol. Çavaria heeft een eigen telefoonlijn en Unia vermoedt dat die laagdrempeliger is dan het eigen meldpunt.

De spreker ondersteunt de vraag naar een uniek loket en ze verwijst naar protocollen met collega-organisaties zoals het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen en leden van het Mensenrechtenplatform. De moeilijkheid bij het creëren van een uniek loket is de GDPR-regelgeving (General Data Protection Regulation). Gegevens mogen niet zomaar uitgewisseld worden zonder de toestemming van het slachtoffer. Er is nood aan een wettelijke onderbouwing waardoor dossiers automatisch kunnen worden overgedragen naar andere organen, rekening houdend met het standpunt van het slachtoffer. Dit is iets dat meegenomen kan worden in de oefening rond de oprichting van het Vlaamse Gelijkekansencentrum.

Er zijn geen grote verschuivingen in de cijfers van de voorbije vijf jaar wat betreft het criterium seksuele geaardheid. Onder enig voorbehoud stelt Els Keytsman dat er geen cijfers beschikbaar zijn wat betreft recidive. Dat zou betekenen dat er een link moet worden gemaakt met de betrokkenen en er is geen systematische rapportering die uitgaat van de identiteit van de betrokkene.

Er zijn verschillen in visie op seksuele geaardheid tussen jongeren in het algemeen secundair onderwijs en het beroepsonderwijs. Uit de Diversiteitsbarometer Onderwijs blijkt dat directies en leerkrachten openstaan ten opzichte van diversiteit, maar ze voelen zich niet professioneel genoeg om aan de slag te gaan met het aspect seksuele geaardheid. Nog uit de Diversiteitsbarometer Onderwijs blijkt dat alle bevindingen inzake ongelijke behandeling van leerlingen over alle netten heen gelden.

De aandacht voor een antipestaanpak is van groot belang, maar onvoldoende om te komen tot een lgbtqi+-inclusief onderwijs. Daarvoor moet de heteronormativiteit van het onderwijs worden aangepakt, meer aandacht worden besteed aan het lgbtqi+-perspectief in relationele en seksuele vorming en moeten leerkrachten meer worden geïnformeerd. Er bestaan heel wat pedagogische tools maar ze schieten tekort omdat het om projecten gaat. Vandaar is het van belang om langdurige acties te koppelen aan de nodige budgetten.

Els Keytsman pleit voor een globale structurele aanpak die alle facetten van het onderwijs beslaat, beginnend vanaf het kleuteronderwijs tot in de aula's van de universiteit. Daarin moeten alle actoren betrokken worden, zowel het onderwijzend als het pedagogisch personeel en de inrichters van de lerarenopleidingen. Leerkrachten kunnen hier belangrijke rolmodellen zijn. Onderwijs is niet inclusief zolang leerkrachten op de werkvloer met exclusie worden geconfronteerd.

Na een herstructurering van de lokale contactpunten ligt de focus van Unia momenteel op lokaal beleidsondersteunend werk. Centrumsteden die een algemeen diversiteitsbeleid wensen uit te werken, kunnen er terecht voor een aanbod op maat. Daarin zit een luik rond seksuele geaardheid verwerkt. Hiervoor zet men in op de aanwezigheid in allerlei netwerken zoals het Lerend Netwerk Gelijke Kansen. Recent kwam daar het thema grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte aan bod, waarbij Unia het vierhoeksoverleg toelichtte. Minstens drie steden tonen interesse om daarmee aan de slag te gaan. Om de beleidsmatige structurele aanpak te bespreken, is het van belang dat alle actoren mee aanschuiven aan zo'n overleg. Van zodra individuele dossiers ter sprake komen, is het van belang dat niet iedereen aan tafel zit. Zolang het onderzoek loopt, geldt namelijk het geheim van het onderzoek.

Unia startte met de sensibiliseringscampagne #GeefMe1Minuut, waarbij jongeren zelf de campagne vormgeven. Scholen grijpen dit aan om het hele schooljaar rond dat thema te werken. Op vraag van de scholen focust de campagne op seksuele geaardheid in de plaats van op racisme zoals de voorbije jaren. Scholen uit alle netten namen daaraan deel.

Wat artikel 150 van de Grondwet betreft, is het hof van assisen bevoegd inzake drukpersmisdrijven, behalve als het gaat om drukpersmisdrijven met racistische motieven. In dat laatste geval is de correctionele rechtbank bevoegd. Correctionalisering helpt, zegt Els Keytsman. Zo werd de woordvoerder van een radicaalislamitische organisatie die haatboodschappen verspreidde via onlinefilmpjes tegen niet-moslims en op papier tegen homoseksuelen, voor de correctionele rechtbank veroordeeld voor de filmpjes en niet voor de papieren boodschappen omdat de filmpjes geen inbreuk waren op het drukpersmisdrijf.

Voor de aanpak op de werkvloer moeten de sociale partners worden gesensibiliseerd. Vlaanderen kan nog sterker inzetten op het ondersteunen van bedrijven en sectoren in hun preventiebeleid. Unia werkte hiervoor een instrument uit, de quickscan non-discriminatie, die als startpunt kan dienen. Verder kan men werk maken van diversiteitsplannen met aandacht voor positieve acties en overwegen om ondernemingen die discrimineren overheidsgeld te ontnemen. Dit kan in een wetgevend kader met antidiscriminatieclausules in overheidsopdrachten worden gegoten. Tot slot kan de online tool eDiv gepromoot worden. Unia plant om die met een luik over seksuele geaardheid uit te breiden.

4. Antwoorden van Annelies D'Espallier

Annelies D'Espallier stelt dat het Ombudsdecreet een wettelijk kader biedt om te kunnen doorverwijzen. Daarnaast kan er inspiratie gehaald worden uit artikel 2.78 van het Bestuursdecreet, waarin staat dat een klacht moet doorgestuurd worden naar de bevoegde instantie wanneer men onbevoegd is. In artikel 2.74 staat dan weer dat iemand de leiding neemt wanneer er meerdere betrokken instanties zijn.

Mensen zijn vaak opgelucht als ze hun verhaal kunnen doen. Op dat moment moet de afweging worden gemaakt of de betrokkene meer gebaat is met empowerment of met het weghalen van de last bij die persoon waarbij de taak persoonsoverschrijdend door een instantie wordt opgenomen.

Een op de tweeduizend personen wordt geboren met een intersekse conditie. Uit recent onderzoek blijkt dat heel wat mensen daar geen kennis over hebben, wat de acceptatie belemmert. Die kennis vergroten via onder andere Kind en Gezin kan hier een oplossing bieden.

Er zijn al domeinen waar het opnemen van antidiscriminatieclausules in overheidsopdrachten wordt toegepast. In het nieuwe Kunstendecreet staat dat organisaties moeten voldoen aan integriteitsvoorwaarden. Er kan worden gekeken hoe dit over de domeinen heen kan worden ingezet.

Annelies D'Espallier zegt nog dat ook de link moet worden gelegd met de Vlaamse justitie die volop in ontwikkeling is.

5. Antwoorden van Eva Declerck en Yves Aerts

Over de datingapps stipt *Eva Declerck* aan dat de privacy beter moet worden gerespecteerd. Er zijn cases gekend waarbij gegevens van de gebruikers, zoals seksuele oriëntatie, werden verkocht. Deze strijd bindt Vlaanderen het best aan met andere bondgenoten.

Het is aan de intersekse persoon zelf om te beslissen hoe die zichzelf identificeert en al dan niet lid wil zijn van de lgbti+-gemeenschap. Sommige intersekse personen voelen zich daar al beter bij dan andere. Als er in het voorstel van resolutie gesproken wordt over lgbti+-geweld, moet tevens duidelijk worden meegegeven wat de specifieke noden en ervaringen zijn van die deelgroep.

Het is niet de bedoeling dat elke gemeente een vierhoeksoverleg installeert. Belangrijker is dat er referentieagenten zijn met de nodige expertise over het thema.

Het is niet per se het type onderwijs dat bepaalt of het om een veilige schoolomgeving gaat voor lgbti+-leerlingen, maar eerder de schoolcultuur. Net zoals socialisering al begint in de kleuterklas, begint het voor de leraren in de opleiding. Daar kan men starten met het opbouwen van expertise en het voeling krijgen met het thema. Het gaat vandaag nog te vaak om individuele initiatieven. Het opnemen in

de eindtermen, de aandacht voor het thema in de opleiding en in de nodige ondersteuning voorzien voor scholen, zullen bijdragen tot een betere schoolcultuur.

Ook binnen het thema werk is heel wat op zelfregulering gebaseerd, maar dat is onvoldoende. Er moeten stimulansen worden gegeven vanuit het beleid en de vakorganisaties om met dit thema aan de slag te gaan. Çavaria beschikt over een aanbod zoals een inclusiescan voor op de werkvloer. Ook hier is er nood aan structurele verankering.

De spreker meent dat de tijdsgeest te meten valt. Vanuit de praktijk voelt Çavaria op sommige vlakken een achteruitgang. Ze pleit voor herhaaldelijk onderzoek zodat attitudes in de tijd kunnen worden gemeten. Er is de vijfjaarlijkse lgbti-survey van de Fundamental Right Agency waaruit evoluties kunnen worden afgeleid. Verder is er ook de jaarlijkse Rainbow Index van ILGA-Europe (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association).

Yves Aerts vult aan dat in het federaal regeerakkoord en in de beleidsnota van de minister van Justitie en van de staatssecretaris van Gelijke Kansen staat dat er zal gewerkt worden rond artikel 150 van de Grondwet. De gelijkschakeling van die correctionalisering komt eraan.

Het middenveld geeft al jaren het signaal dat er iets aan de onderrapportering moet worden gedaan. Tegelijk wil de spreker de verantwoordelijkheid niet bij de slachtoffers leggen. Het slachtoffer ervaart namelijk heel wat drempels bij het melden. Die drempels moeten worden weggewerkt, maar ondertussen kan al actie worden ondernomen.

Een lokaal bestuur kan heel wat doen op het vlak van welzijn. Kleine gemeenten worden evengoed geconfronteerd met zaken die algemeen in de samenleving spelen. Er wordt een gendergerelateerde norm gehanteerd waaraan allerlei verwachtingen zijn gekoppeld. Een lokaal bestuur kan daaraan werken door de keuzevrijheid in de hand te werken en alle mogelijkheden te schetsen. Dit kan via beeldvormingsacties, het hanteren van inclusief taalgebruik, symbolische acties zoals het uithangen van de regenboogvlag, het verwerken van diversiteitscharters in subsidieovereenkomsten enzovoort. Zo toont die overheid dat ze er is voor iedereen. Een lokaal bestuur is tegelijk ook een werkgever en kan zeker gebruikmaken van de inclusiescan van KLIQ vzw, het vormings- en trainingscentrum van Çavaria.

Er ligt nog een grote uitdaging in het Vlaamse welzijnsbeleid. Het is een belangrijk beleidsveld omdat men er doorheen verschillende levensfases telkens mee te maken krijgt. Hoewel heel wat mensen uit de holebigemeenschap er werken, is dat werkveld onvoldoende inclusief. Ook hier gaat men uit van bepaalde stereotypes waardoor Çavaria nog steeds meldingen krijgt van mensen die niet de correcte hulp krijgen door hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit of seksekenmerken. Men heeft er geen oog voor omdat men het onderscheid niet maakt. Men hanteert als discours dat iedereen gelijk is, terwijl Yves Aerts net stelt dat iedereen verschillend is. In een welzijnscontext waarin gewerkt wordt met kwetsbare personen moet men oog hebben voor de verschillen en op basis daarvan een aangepast beleid voeren. Dit kan al eenvoudigweg door tijdens het eerste gesprek te vragen hoe de persoon wenst te worden aangesproken.

Uit onderzoek naar grensoverschrijdend seksueel gedrag naar jongens die niet aan de gendernormen voldoen, blijken de cijfers erg hoog te liggen, zowel in België als in het buitenland. Dit is volgens Yves Aerts wellicht een van de redenen waarom de suïcidecijfers zo hoog liggen bij holebi's.

Het grensoverschrijdend gedrag is vaak gelinkt aan gendernon-conform gedrag, waardoor een persoon geviseerd wordt. Dat zal aanleiding geven tot onwelbevinden bij de betrokkene en kan uitmonden in suïcidaal gedrag. In het volgende Vlaams actieplan Suïcidepreventie moet er opnieuw aandacht zijn voor specifieke doelgroepen zoals lgbtq. Men moet een stap verder zetten door specifieke acties en middelen voor deze doelgroep uit te werken. Op wettelijk vlak behaalde Vlaanderen een grote onderscheiding, maar op het vlak van het mentaal welbevinden van holebi's is Vlaanderen gebuisd.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Paul VAN MIERT,
verslaggever